

SURUNKALI YURAK YETISHMOVCHILIGIDA ZAMONAVIY DAVOLASH USULLARI

Alfraganus Universiteti Tibbiyot fakulteti
davolash ishi 3 - kurs yo'nalishi
talabasi Rahmatullayeva Zebiniso Xolxo'ja qizi

Annotatsiya: Mazkur maqolada surunkali yurak yetishmovchiligi (SY)ning rivojlanish sabablari, patogenez mexanizmlari, klinik ko'rinishlari hamda zamonaviy davolash strategiyalari yoritilgan. SYni davolashda farmakoterapiya, invaziv usullar, jarrohlik amaliyotlari va reabilitatsiya dasturlari muhim ahamiyat kasb etishi ta'kidlangan. Zamonaviy klinik tavsiyalar asosida SY bilan og'rigan bemorlarda hayot sifatini yaxshilash va o'lim ko'rsatkichini kamaytirishga qaratilgan yondashuvlar ilmiy manbalar asosida tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Surunkali yurak yetishmovchiligi, farmakoterapiya, reabilitatsiya, zamonaviy davolash usullari.

Ключевые слова: Хроническая сердечная недостаточность, фармакотерапия, реабилитация, современные методы лечения.

Keywords: Chronic heart failure, pharmacotherapy, rehabilitation, modern treatment methods.

Surunkali yurak yetishmovchiligi (SY) — yurak mushaklarining nasoslik funksiyasi pasayishi natijasida organizmning metabolik talablarini qondira olmasligi bilan tavsiflanadigan sindromdir. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, dunyo bo'yicha 60 milliondan ortiq inson ushbu kasallikdan aziyat chekadi va u nogironlik hamda o'limning eng keng tarqalgan sababi sifatida qayd etiladi. SYning asosiy etiologik omillari — yurak ishemik kasalligi, arterial gipertoniya, miokardit, kardiomiopatiyalar va yurak klapanlari patologiyalaridir. Ushbu maqolada SYning davolashda qo'llanilayotgan zamonaviy usullar, xususan farmakoterapiya, invaziv muolajalar, jarrohlik va reabilitatsiya yondashuvlari tahlil qilinadi. SYda yurakning qisqarish qobiliyati pasayib, qon aylanish yetarli darajada

ta'minlanmaydi. Natijada arterial bosimning pasayishi, gemodinamik buzilishlar va kompensator mexanizmlar faollashishi yuzaga keladi. Neyrogumoral tizimlarning faollashuvi (renin-angiotenzin-aldosteron tizimi, simpatik asab tizimi) yurak faoliyatini yanada izdan chiqaradi. Klinik ko'rinishlar: Hansirash va tez charchash; Pastki oyoqlarda shishlar; Yurak urish tezligi va ritmining buzilishi; Kechasi nafas qisishi; Jismoniy faollikka toqatning pasayishi. Farmakoterapiya SYYni davolashning asosiy yo'nalishi — farmakologik terapiya hisoblanadi. Hozirgi kunda keng qo'llanilayotgan dori vositalari: Angiotenzin-konvertlovchi ferment (AKF) ingibitorlari va angiotenzin retseptorlari blokerlari (ARB) — gemodinamik yukni kamaytiradi va o'lim ko'rsatkichini pasaytiradi. Beta-adrenoblokatorlar — yurak urishini normallashtirib, yurak mushaklarining kislorodga bo'lgan talabini kamaytiradi. Mineralokortikoid retseptor antagonistlari (spironolakton, eplerenon) — suyuqlik tutilishini kamaytiradi. Diuretiklar — shishlarni bartaraf etadi, hansirashni kamaytiradi. Ivabradin — sinus tuguniga ta'sir qilib, yurak urishini sekinlashtiradi. Sakubitril/valsartan kabi yangi avlod preparatlari — yurak yetishmovchiligini davolashda samaradorligi yuqori ekanligi klinik tadqiqotlarda isbotlangan. Farmakoterapiya yetarli samara bermagan hollarda invaziv va jarrohlik muolajalar qo'llaniladi: Implantatsion kardioverter-defibrillyatorlar (ICD) — hayot uchun xavfli aritmiyalarning oldini olishda samarali. Kardioresinkronizatsiya terapiyasi (CRT) — yurak qisqarishlarini muvofiqlashtiradi. Sun'iy chap qorincha pompasi (LVAD) — og'ir yurak yetishmovchiligida transplantatsiyagacha “ko'prik” sifatida ishlatiladi. Yurak transplantatsiyasi — SYYning eng og'ir bosqichida qo'llaniladigan samarali usul. SYYni davolashda faqat dori-darmonlar emas, balki hayot tarzini o'zgartirish ham muhim: Tuz iste'molini cheklash; Ortiqcha vaznni kamaytirish; Me'yoriy jismoniy faollik; spirtli ichimlik va chekishdan voz kechish; Psixologik qo'llab-quvvatlash. Shuningdek, rehabilitatsiya dasturlari va fizioterapiya bemorning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Xulosa;

Surunkali yurak yetishmovchiligi zamonaviy tibbiyotning eng dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Kasallikni davolashda kompleks yondashuv muhim bo'lib, u farmakoterapiya, invaziv muolajalar, jarrohlik amaliyotlari hamda reabilitatsiyani o'z ichiga olishi kerak. Kelajakda gen terapiya, regenerativ tibbiyot va yangi dori vositalarining qo'llanilishi SYyni davolash samaradorligini yanada oshirishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ;

1. McMurray JJV, et al. ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure. Eur Heart J. 2021.
2. Braunwald E. Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine. 12th Edition. Elsevier, 2022.
3. Gheorghiade M, Bonow RO. Chronic heart failure in the United States: a manifestation of coronary artery disease. Circulation. 2020.
4. Yancy CW, et al. 2022 ACC/AHA/HFSA Guidelines for the management of heart failure. J Am Coll Cardiol.
5. Piepoli MF, et al. Cardiac Rehabilitation in chronic heart failure: European position paper. Eur J Prev Cardiol. 2020.